

Beden Eğitimi ve Spor Öğretmen Adaylarının Mesleki Kaygı Düzeyleri (Ondokuz Mayıs Üniversitesi Örneği)

Kudbettin UÇAK¹, Recep BİNDAK^{*2}

¹ Kasrik Şehit Kaymakam Muhammed Fatih Safitürk Çok Programlı Anadolu Lisesi, Şırnak

² Gaziantep Üniversitesi Teknik Bilimler Meslek Yüksek Okulu, Gaziantep

Öz

Öğretmen adaylarının mesleki kaygıları, ben-merkezli, görev-merkezli ve öğrenci merkezli olmak üzere üç kategoride ele alınmaktadır. Bu çalışmada öğretmen adaylarının mesleki kaygıları bazı kişisel değişkenlerine göre incelenmiştir. Örneklem grubunu Ondokuz Mayıs Üniversitesi Yaşar Doğu Spor Yüksekokulu 2013-2014 öğretim yılında son sınıfa devam eden beden eğitimi öğretmen adayları oluşturmuştur. Veri toplama aracı olarak kişisel bilgi formu ile Öğretmen Adayı Kaygı Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda erkek öğretmen adaylarının mesleki kaygılarının kadın öğretmen adaylarının mesleki kaygılarına göre anlamlı derecede daha yüksek olduğu bulunmuştur. Erkek öğretmen adaylarının kaygılarının daha yüksek bulunmuş olması onların toplumsal roller ile açıklanabilir. Bu da erkek öğretmen adaylarının daha yüksek kaygıya sahip olmasına yol açmış olabilir. Ayrıca Öğretmen adaylarının mesleki kaygılarının yaş değişkenine göre ve aktif spor yapıp yapmama durumu değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı bulunmuştur. Son olarak örneklem grubunun tümü spor faaliyetlerinin içinde olmaları nedeniyle aktif spor yapan ile aktif spor yapmayan arasında mesleki kaygı açısından önemli bir fark görülmemiştir.

Orijinal Makale

Yayın Bilgisi

Gönderi Tarihi: 01.08.2017

Kabul Tarihi: 24.12.2017

Online Yayın Tarihi: 29.12.2017

ISSN: 2587-134X

Anahtar kelimeler:

*Öğretmen adayı,
beden eğitimi öğretmen adayı,
mesleki kaygı*

Professional Anxiety Levels of Physical Education and Sport Teacher Candidates (Ondokuz Mayıs University Sample)

Abstract

The anxiety of teacher candidates about their professions can be categorized into three groups as; self-centered anxiety, task-centered anxiety and student-centered anxiety. The purpose of this study is to examine the professional anxiety of teacher candidates in terms of some individuals variables. The research is designed with the survey model. The sample of the research is students who attend Yaşar Doğu School of Physical Education and Sports, Ondokuz Mayıs University in the 2013-2014 academic year. In the study data collected via questioner personal information form and Teacher Candidate Anxiety Scale. Results showed that, males' self-centered, task-centered and student-centered anxiety levels are significantly higher than females' anxiety levels. The greater anxiety of male teacher candidates can be explained by their social roles. This may have led to male teacher candidates having a higher level of anxiety. Besides, it has been found that the professional anxieties of the teacher candidates are not significantly different according to their age variable and status variable of active sports. Finally, there is no significant difference in terms of occupational anxiety between the active athletes and the non-active athletes because all of the sampling groups are included in the sports activities.

Original Article

Article Info

Received: 01.08.2017

Accepted: 24.12.2017

Online Published: 29.12.2017

ISSN: 2587-134X

Keywords:

*Prospective teacher's,
prospective teacher's of
physical education and sports,
occupational anxiety*

* **Sorumlu Yazar:** Kudbettin UÇAK, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni
ucakkudbettin@hotmail.com

GİRİŞ

Günümüzde toplumda rastlanılan pek çok olumsuz durumu eleştirirken eğitim eksikliğine değiniriz. Bu olumsuzluklar ister insanların yanlış bir davranışı olsun, ister mesleki bir hata veya hizmet anlayışından kaynaklı bir sorun olsun, ilk aklımıza gelen problemin eğitim eksikliğinden kaynaklı olduğu şeklindedir. Eğitim, toplumun varoluşundan günümüze dek oluşan kültürel değerlerin yeni kuşaklara aktarılmasını sağlarken; araç ve gereç, programlar gibi alt yapının yanında; öğretmenin niteliği de en önemli unsur olarak görülmektedir (Çelikten ve ark., 2005; Karip, 2007).

Kaygı genel anlamda tehdit edici bir durum karşısında birey tarafından hissedilen huzursuzluk ve endişe durumu veya tehdit edici koşullar altında ortaya çıkan temel bir duygu, heyecansal bir olgu olarak tanımlanmaktadır (Işık, 1996). Kaygı özel bir ruh halidir ve bireyin tehlikeli ya da tehdit edici olarak algıladığı, etkilerinin hoş olmadığını umduğu çevresel kaynaklı bir uyarıcıya bağlı olarak ortaya çıkar (Öner ve Le Compte 1998; Öner (1997). Coleman ve Broen (1972), kaygının beş boyutundan bahsetmektedirler:

- i. Gerçekçi ya da patolojik kaygı durumu
- ii. Özgül ya da genel kaygı durumu
- iii. Farkında olunan ya da farkında olunmayan kaygı durumu
- iv. Geçici ya da sürekli kaygı durumu
- iv. Olumlu ya da olumsuz kaygı durumu

Kaygının açıklanmasında ve verilen tanımlarda sosyal ve kültürel etmenlere daha büyük bir önem verildiği görülmektedir. Genel olarak bireyi olumsuz etkileyen duyguların kişide kaygı meydana getirdiği söylenebilir (Varol, 1990).

Kaygı araştırmaları, hayatın her alanında, bir çok meslek grubunu ve çok farklı alanları içermektedir. Kaygı araştırmalarının yapıldığı alanlardan birisi de eğitim bilimleri ve öğretmen yetiştirme alanıdır (Atmaca, 2013; Akgün ve ark., 2007; Dursun ve Karagün, 2012; Saban ve ark., 2004; Taşgın, 2006). Öğretmen adaylarının mesleki kaygıları üzerinde yapılan çalışmalar eğitim fakültelerinde yetiştirilen öğretmen adaylarının kalitesini artırmak için yapılan çalışmalar arasında sayılabilir. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik kaygılarının ortaya çıkarılması, kaliteli ve nitelikli öğretmenlerin yetiştirilmesinde önemli rol oynamaktadır (Cabı ve Yalçınalp, 2013).

Üniversite yılları, öğrencilerin yaşamlarında önemli yıllar olmakla birlikte kaygılarının oldukça fazla olduğu dönemlerdir (Bozkurt, 2004). Üniversite öğrencileri, okul yıllarında yaşamlarının en önemli dönemlerini geçirmektedirler. Son sınıfa geldiklerinde öğrenciler artık, yaşamlarının önemli bir dönüm noktasına geldiklerini farkedebilirler. Bu yıllarda, gençlerin kaygılarının ve kaygı belirtilerinin oldukça fazla olduğu tespit edilmiştir (Bozkurt, 2004; Çakmak ve Hevedanlı, 2005).

İş seçimi, toplumun içinde alacağı rol ile ilgili planlar, arkadaşlıklar, iş bulma korkusu ve aileye karşı sorumluluklar bireyde kaygı yaratıcı etmenlerden bazıları olarak sıralanabilir. Bu kaygı yaratıcı etmenler üniversite yaşamında öğrencilerin gerek sınıf ortamında gerekse sınıf dışında stres yaşamalarına neden olabilmektedir. Sağlıklı bir üniversite yaşamı için ise stres

oluşturucu etmenlerin belirlenmesi ve buna yönelik tedbirlerin alınması büyük önem taşımaktadır (Çakmak ve Hevedanlı, 2005).

Meslek ve Meslek Kaygısı

Öğretmenler eğitim sisteminin çok önemli bir bileşenini oluştururlar. Çünkü eğitim sistemini çalıştıracak araç ve gereçleri kullanacak ve kullandıracak insan öğretmendir. Öğretmenin niteliği ve yeterliliği eğitim ve öğretim faaliyetinin başarıya ulaşmasında en önemli faktördür (Büyükkaragöz, 1998). Öğretmen adaylarının mesleğe ilişkin kaygıları belirli zamanlarda belirli noktalarda yoğunlaşır. Fuller (1969)'e göre, bu kaygıları üç ana grup altında toplamak mümkündür: Ben-merkezli, görev-merkezli ve öğrenci merkezli kaygılar. Ben-merkezli kaygıların odak noktasını, bireyin kendisi oluştururken görev -merkezli kaygıların odak noktasını, bireyin öğreticilik görevi oluşturur. Öğrenci -merkezli kaygıların odak noktasını ise, öğrenciler oluşturur. Ben-merkezli kaygıları taşıyan bir öğretmen adayı, öğretmenlik mesleğini başarı ile sürdürüp sürdüremeyeceği endişesini taşır ve bu nedenle de sürekli olarak yoğun bir stres altındadır. Görev-merkezli kaygıları taşıyan bir öğretmen adayı, iyi bir öğretici olabilme kaygısı içindedir ve bu nedenle de alanında kullanabileceği araç-gereçleri, materyalleri ve yeni öğretim yöntemlerini araştırmaya başlar. Öğrenci-merkezli kaygıları taşıyan bir öğretmen adayı, öğretim ile ilgili düşüncelerinde ve tasarımlarında daha çok öğrenci merkezlidir. Böyle bir öğretmen adayı her öğrencinin zihinsel, duygusal ve sosyal ihtiyaçlarını en iyi nasıl karşılayabileceğini merak etmeye ve araştırmaya başlar (Cabı ve Yalçınalp, 2013).

Kaygı yeterince bilgi birikimine ve donanımına sahip olmama sonucunda ve yeterli bilgi birikimine ve donanımına sahip fakat aktaramama sonucunda ortaya çıkmaktadır. Kaygının normal seyirde veya artması durumun da öğretmen adayının mesleği yürütme ile ilgili endişeleri, korkuları artmakta ve cesaretinin kaybolmasına sebep olabilmektedir. Bu nedenle öğretmenlerin mesleki kaygılarının incelenmesi önemli bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Literatürde öğretmenlerin veya öğretmen adaylarının mesleki kaygılarını konu edinen çeşitli çalışmalara rastlamak mümkündür. Örneğin Beden Eğitimi ve Spor yüksek okulunda okuyan öğretmen adaylarının (Dursun ve Karagün, 2012; Kafkas ve ark., 2010; Taşgın, 2006), eğitim fakültesinin çeşitli bölümlerine devam eden (Bozdam ve Taşgın, 2011; Çubukçu ve Dönmez, 2011), biyoloji bölümü (Çakmak ve Hevedanlı, 2004), Coğrafya bölümü (Ünaldı ve Alaz, 2008), güzel sanatlar eğitimi bölümü (Dilmaç, 2004; Köse, 2006; Temiz, 2011), yabancı diller bölümü (Atmaca, 2013) öğretmen adaylarının mesleki kaygıları ele alınmıştır. Söz konusu bu çalışmalarda farklı bölümlerde okuyan veya belli bir bölümde okuyan öğretmen adaylarının mesleki kaygıları incelenmiştir. Bu çalışmada ise Ondokuz Mayıs Üniversitesi'ne devam eden beden eğitimi öğretmen adaylarının mesleki kaygılarının incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın öğretmen adaylarının mesleki kaygıları alanında literatüre katkı sağlaması düşünülmektedir. Çünkü öğretmen adaylarının mesleki kaygılarının incelenmesi onların öğretmenlik mesleğine hazırlanması aşamasında eğitim bilimleri alanında çalışan bilim insanlarına veri sunması bakımından önemlidir. Öğretmen adaylarının mesleki kaygıları ile ilgili yapılan çalışmalar eğitim fakültelerinde yetiştirilen

öğretmen adaylarının kalitesini artırmak için yapılan çalışmalar arasında sayılmaktadır (Cabi ve Yalçınalp, 2011).

Bu amaç doğrultusunda, bu çalışmada Samsun Ondokuz Mayıs Üniversitesi'ne devam eden beden eğitimi öğretmen adaylarının mesleki kaygıları ele alınmış ve mesleki kaygıların yaş grupları, cinsiyet, aktif spor yapma durumu gibi kişisel değişkenlerle ilişkisi incelenmiştir.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu araştırma betimsel tarama modeli içinde yürütülmüştür. Bilindiği gibi betimsel nitelikte tarama yöntemlerinde geçmişte ya da halen var olan bir durumun betimlenmesi amaçlanmaktadır Karasar (2005).

Çalışma Grubu

Bu araştırma betimsel analiz modeli içinde yürütülmüştür. Araştırmanın çalışma grubunu 2013 – 2014 öğretim yılında Yaşar Doğu Spor Bilimleri Fakültesi Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği bölümünde öğrenim gören 23 kadın, 44 erkek son sınıf öğrencileri olmak üzere toplam 67 öğretmen adayı oluşturmaktadır.

Veri Toplama Aracı

Bu araştırmanın verileri anket ile toplanmıştır. İki kısımdan oluşan ankette, kişisel değişkenleri elde etmeye yönelik kişisel bilgi formu ve Öğretmen Adayı Kaygı Ölçeği yer almıştır. Saban, Korkmaz ve Akbaşlı (2004) tarafından, Borich (1996)'den uyarlanarak geliştirilen Öğretmen Adayı Kaygı Ölçeği; 5-li likert tipinde olup 45 madde ve üç alt boyuttan oluşmaktadır.

Öğretmen Adayı Kaygı Ölçeği'nin alt boyutları, Ben-Merkezli Kaygılar (BMK), Görev-Merkezli Kaygılar (GMK) ve Öğrenci-Merkezli Kaygılar (ÖMK) şeklinde olup 15'er maddeden oluşmaktadır. Her bir alt boyut için alınabilecek en düşük puan 15, en yüksek puan ise 75'tir. Yüksek puan yüksek kaygıyı gösterir; dolayısıyla herhangi bir öğretmen adayının ölçekten aldığı puan değerinin yüksek olması, o öğretmen adayının mesleki kaygılarının da o derece yüksek düzeyde olmasını temsil etmektedir. Öğretmen Adayı Kaygı Ölçeği'nin Cronbach alpha iç tutarlık güvenilirlik katsayıları BMK, GMK ve ÖMK için sırasıyla 0.76, 0.73 ve 0.76 olarak rapor edilmiştir (Saban ve ark., 2004). Bu çalışma kapsamında toplanan veriler ile hesaplanan iç tutarlık güvenilirlik katsayıları BMK alt boyutu için 0.77, GMK alt boyutu için 0.70 ve ÖMK alt boyutu için ise 0.68 olarak bulunmuştur.

Verilerin Analizi

Araştırmaya katılan her bir öğretmen adayı için Likert tipi ölçeğin puanlanması ile üçer adet kaygı puanı hesaplanmıştır. Tanımlayıcı istatistikler için her bir kategoride frekans, yüzde, aritmetik ortalama ve standart sapmalar çıkarılmıştır. Bağımlı değişken olan kaygı puanlarının normal dağılıma uygunlukları için Kolmogorov-Smirnov normallik testi uygulanmıştır. Yapılan normallik sınavına göre, bağımlı değişken olan kaygı puanlarının normal dağılımdan sapma göstermediği belirlenmiştir (K-S test istatistiği = 0,325; p>0.05).

Bağımlı değişken ile bağımsız değişken arasındaki ilişkiler; bağımsız değişkenin iki kategorili olduğu durumlarda bağımsız gruplar t-testi, üç veya daha fazla kategorili bağımsız değişkenler için ise tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Veriler bilgisayarda SPSS 16.0 istatistik programı yardımı ile analiz edilmiş, istatistiksel manidarlık düzeyi 0.05 olarak alınmıştır.

BULGULAR

Öğretmen adaylarının kişisel özellikleri ile “Öğretmen Adayı Kaygı Ölçeği”nin uygulanması sonucu elde edilen bulgular aşağıdaki çizelge de sunulmuştur.

Tablo 1. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının kişisel değişkenlerine ilişkin frekans (%) dağılımları

Değişkenler		Frekans	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	23	34.3
	Erkek	44	65.7
Yaş Grubu	22 yaş ve altı	23	34.3
	23 yaş	19	28.4
	24 yaş ve üstü	25	37.3
Spor Yapma Durumu	Evet	40	59.7
	Hayır	27	40.3
	Toplam	67	100

Tablo 1’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmen adaylarının %34,3’ünün kadın, %65,7’sinin erkeklerden oluştuğu anlaşılmaktadır. Ayrıca yaşı 22 veya daha az olanların oranının % 34.3 ve yaşı en az 24 olanların oranının %37,3 olduğu, aktif spor yapmakta olan öğretmen adaylarının oranının ise %59,7 olduğu görülmektedir.

Araştırmada beden eğitimi öğretmen adaylarının mesleki kaygıları ‘Öğretmen Adayı Kaygı Ölçeği’nin uygulanması sonucunda elde edilen puanlar ile değerlendirilmiştir. Araştırmada bağımlı değişken olarak kullanılan bu puanlara ilişkin tanımlayıcı istatistikler aşağıdaki tabloda özetlenmiştir.

Tablo 2. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının, mesleki kaygılarına ilişkin tanımlayıcı istatistikler

KAYGI TÜRÜ	Sayı (N)	Min	Max	\bar{x}	ss	Çarpıklık	Basıklık	Ranj
GMK	67	15	56	35.55	10.22	-.167	-.955	15-75
ÖMK	67	15	54	35.61	11.05	-.403	-.962	15-75
BMK	67	15	58	35.19	12.47	-.180	-1.206	15-75

Tablo 2’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğretmen adaylarının GMK düzeylerine ait ortalama puan 35.55, ÖMK düzeyine ait ortalama puan 35.61, BMK düzeyine ait ortalama puan 35.19 bulunmuştur. Tabloda görüldüğü gibi ben merkezli kaygı basıklık değeri dışında tüm puanların çarpıklık basıklık değerlerinin (-1,+1) aralığında yer aldığı, dolayısıyla yaklaşık simetrik olduğu söylenebilir.

Öğretmen adaylarının mesleki kaygı düzeylerine ait ortalama puanlar, cinsiyet değişkenine göre karşılaştırılmış ve sonuçlar Tablo 3’te özetlenmiştir.

Tablo 3. Öğretmen adaylarının cinsiyet değişkenine göre mesleki kaygı düzeylerinin karşılaştırılması

KAYGI TÜRÜ	Cinsiyet	N	\bar{x}	ss	t-değeri	p
Görev merkezli kaygı	Kadın	23	30.39	10.71	3.189	.002**
	Erkek	44	38.25	8.95		
Öğrenci -merkezli kaygı	Kadın	23	31.74	13.23	2.130	.037*
	Erkek	44	34.64	9.25		
Ben-merkezli kaygı	Kadın	23	28.17	11.91	3.627	.001**
	Erkek	44	38.86	11.21		

*: p<0.05 **: p<0.01

Tablo 3'te görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğretmen adaylarının GMK düzeylerine göre kadın öğrencilerin ortalama puanı 30.39, erkek öğrencilerin ortalama puanı 38.25, ÖMK düzeylerine göre kadın öğrencilerin ortalama puanı 31.74, erkek öğrencilerin ortalama puanı 37.64, BMK düzeylerine göre kadın öğrencilerin ortalama puanı 28.17, erkek öğrencilerin ortalama puanı 38.86 olarak bulunmuştur.

Öğretmen adaylarının kaygı puanlarının cinsiyet değişkenine göre farklı olup olmadığını belirlemek amacıyla bağımsız gruplar t-testi ile analiz yapılmıştır. Tablo 3'te görüldüğü gibi t-testi sonucuna göre GMK, ÖMK ve BMK puanlarına göre erkeklerin kaygı puanlarının kadınların kaygı puanlarından anlamlı derecede daha yüksek olduğu elde edilmiştir (her üç alt boyut için de p<0.05).

Beden eğitimi öğretmen adaylarının yaş gruplarına göre kaygı düzeylerinin birbirinden farklı olup olmadığı incelenmiştir. Bu amaçla öğretmen adayları yaşlarına göre 3 kategoriye ayrılmıştır. İlk kategori normal yaş kategorisi olup liseden sonra ara vermeden üniversiteye başlayanları temsil etmektedir. İkinci kategori normalden bir sene ve son kategori ise normal yaşlılarından iki veya daha fazla sene üniversiteye geç başlayanları temsil etmektedir. Yaş gruplarına göre öğretmen adaylarının mesleki kaygılarının karşılaştırılmasına ilişkin bulgular Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. Öğretmen adaylarının yaş değişkenine göre kaygı düzeylerinin karşılaştırılması

KAYGI TÜRÜ	Yaş Grubu	N	\bar{x}	ss	F	p
Görev Mesleki Kaygı	22 Yaş ve altı	23	33.87	8.28	1.355	.265
	23 Yaş	19	34.11	11.92		
	24 Yaş ve üstü	25	38.20	10.31		
Görev Mesleki Kaygı	22 Yaş ve altı	23	33.48	10.38	.965	.394
	23 Yaş	19	35.26	13.27		
	24 Yaş ve üstü	25	37.84	9.75		
Ben-Merkezli Kaygı	22 Yaş ve altı	23	31.22	10.41	1.860	.164
	23 Yaş	19	36.74	15.32		
	24 Yaş ve üstü	25	37.68	11.34		

Tablo 4'teki GMK, ÖMK ve BMK ortalama puanlardan, üst yaş grubunda yer alan öğretmen adaylarının kaygılarının görece daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Görülen bu farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. ANOVA sonuçlarına göre her üç alt boyuta göre de anlamlı fark bulunamamıştır (p > 0,05). Kaygı düzeylerinin yaşa bağlı olmadığı söylenebilir.

Aktif spor yapıp yapmamalarına göre Beden Eğitimi öğretmen adaylarının mesleki kaygı puan ortalamaları karşılaştırılmıştır. Karşılaştırma için bağımsız gruplar t-testi uygulanmıştır. Sonuçlar Tablo 5 de özetlenmiştir.

Tablo 5. Öğretmen adaylarının aktif spor yapma durumlarına göre mesleki kaygı düzeylerinin karşılaştırılması.

KAYGI TÜRÜ	Spor Yapıyor mu?	N	\bar{x}	ss	t-değeri	p
Görev merkezli kaygı	Evet	40	34.85	9.80	0.682	.498
	Hayır	27	36.59	10.92		
Öğrenci -merkezli kaygı	Evet	40	34.48	10.74	1.026	.309
	Hayır	27	37.30	11.49		
Ben-merkezli kaygı	Evet	40	34.50	12.57	0.552	.583
	Hayır	27	36.22	12.48		

Tabloda görüldüğü gibi aktif spor yapanların her üç boyuta göre daha düşük kaygı puan ortalamasına sahip olduğu görülmektedir. Ancak t testi sonucuna göre farkın anlamlı olmadığı elde edilmiştir (her üç boyut için de $p > 0,05$). Aktif spor yapan ile yapmayanların benzer kaygı düzeyine sahip olduğu söylenebilir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu bölümde, öğretmen adaylarının mesleki kaygı düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi amacıyla yapılan araştırmadan elde edilen bulgular, diğer araştırma bulgularıyla tartışılmıştır.

Öğretmen adaylarının GMK puan ortalamaları 35,55, ÖMK puan ortalamaları 35,61 BMK düzeylerine göre ait puan ortalamaları 35,19 olarak bulunmuştur (Tablo 2). Bu sonuçlara göre, öğretmen adaylarının mesleki kaygı düzeylerinin orta seviyede olduğunu söyleyebiliriz.

Öğretmen adaylarının mesleki kaygı düzeylerine ait puan ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre birbirlerinden farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuca göre tüm (GMK, ÖMK ve BMK) türlerde erkek öğretmen adaylarının kaygı puanları kadın öğretmenlerin kaygı puanlarından anlamlı derecede daha yüksektir (Tablo 3).

Bu çalışmada kullanılan ölçme aracı kullanılarak Saban ve ark., (2004) tarafından yapılmış benzer araştırmada, birinci sınıf kadın öğretmen adaylarının mesleki kaygılarının aynı sınıf düzeyindeki erkek öğretmen adaylarına göre anlamlı düzeyde yüksek bulunmuş, buna rağmen dördüncü sınıf düzeyi için anlamlı fark bulunamamıştır. Bir diğer çalışmada ise (Taşgın, 2006), kadın öğretmen adaylarının sadece GMK düzeylerinin erkek öğretmen adaylarından anlamlı düzeyde yüksek olduğu, BMK ve ÖMK düzeylerinin öğretmen adaylarının cinsiyetlerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı bulunmuştur. Bu araştırma sonuçları, çalışma grubumuzla kısmen paralellik göstermektedir.

Cinsiyet değişkenine göre öğretmen adayı mesleki kaygı düzeylerini araştıran çalışmalara baktığımızda; kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha kaygılı olduğu saptanmıştır (Akgün ve ark., 2007; Dilmaç, 2010; Saban ve ark., 2004; Taşgın, 2006). Bununla birlikte

güzel sanatlar eğitimi bölümüne devam eden (Temiz, 2011), çeşitli bölümlere devam eden (Bozdam ve Taşgın, 2011); ve beden eğitimi öğretmen adayları üzerinde yapılan (Kafkas ve ark., 2010; Dursun ve Karagün, 2012) çalışmalarda cinsiyete göre anlamlı farklılık bulunamamıştır. Yabancı dil bölümü öğretmen adayları üzerinde yapılan bir diğer çalışmada da (Atmaca, 2013) cinsiyet açısından öğretmen adaylarının mesleki kaygıları benzer bulunmuştur. Özen ve ark., (2013) tarafından yapılan çalışmada ise sadece BMK alt boyutunda erkek öğretmen adaylarının anlamlı düzeyde daha yüksek kaygıya sahip oldukları rapor edilmiştir. Bu çalışma bulgularına (Tablo 3) baktığımızda mesleki kaygı ölçeği olan GMK ve ÖMK'nin cinsiyet değişkeni açısından farklılaşmadığı ve BMK açısından erkek öğrencilerin kadın öğrencilere oranla daha yüksek kaygıya sahip olduğu görülmektedir.

Öğretmen adaylarının mesleki kaygı düzeylerine ait puan ortalamalarının yaş değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin bulgular Tablo 4'te özetlenmiştir. Tablo 4 incelendiğinde mesleki kaygının her üç boyutundaki ortalama puanlarına göre 24 yaş ve üstü öğretmen adaylarının daha yüksek ortalamaya sahip oldukları görülmüştür. Tek yönlü varyans analizi ANOVA sonuçlarına göre her üç alt boyuta göre de anlamlı fark bulunamamıştır ($p>0,05$). Kaygı düzeylerinin yaşa bağlı olmadığı söylenebilir (Tablo 4). Atmaca (2013) tarafından yabancı dil bölümü öğretmen adayları üzerinde yapılan bir başka çalışmada da öğretmen adaylarının mesleki kaygılarının yaş kategorilerine göre anlamlı farklılık oluşturmadığı rapor edilmiştir. Saban ve ark., (2004) tarafından yapılan araştırmanın bulgularına göre ise, dördüncü sınıf öğretmen adaylarının görev merkezli kaygılarının yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Öğretmen adaylarının mesleki kaygı düzeylerine ait spor yapma durumlarına ilişkin değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı Tablo 5'te incelenmiştir. Tabloda görüldüğü gibi aktif spor yapanların her üç boyuta göre daha düşük kaygı puan ortalamasına sahip olduğu görülmektedir. Ancak t-testi sonucuna göre farkın anlamlı olmadığı elde edilmiştir (her üç boyut için de $p>0,05$). Kafkas ve ark., (2010) çalışmalarında, beden eğitimi öğretmen adaylarının mesleki kaygılarının lisanlı sporcu olup olmamalarına göre farklılaşmadığı rapor edilmiştir. Aktif spor yapan ile yapmayanların benzer kaygı düzeyine sahip olduğu söylenebilir (Tablo 5).

Öğretmen adaylarının mesleki kaygı düzeylerinin yaş ve aktif spor yapma durumu bakımından etkilenmediği düşünülmektedir. Ayrıca öğretmen adaylarında GMK, ÖMK ve BMK düzeyleri bakımından cinsiyetin önemli olduğu düşünülmekte olup, öğretmen adaylarının genel olarak GMK, ÖMK ve BMK düzeylerinin orta seviyede olduğu söylenebilir. Nitekim literatürde öğretmen adaylarının mesleki kaygı düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre farklılaştığı (Atmaca, 2013; Çubukçu ve Dönmez, 2011; Özen ve ark., 2013 Ünal ve Alaz; 2008) rapor edilmiştir. Öte yandan, genellikle güzel sanatlar ile ilgili bölümde okuyan öğretmen adaylarının mesleki kaygı düzeylerinin daha düşük olduğu (Dilmaç, 2013; Köse, 2006) belirtilmektedir.

Öğretmen adaylarının kaygı ölçeğinin üç boyutunda da (GMK, ÖMK ve BMK) elde ettikleri puan ortalamalarının yaşa ve aktif spor yapma durumu değişkenlerine göre anlamlı

düzeyde farklılaşmadığı, cinsiyet değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaştığını ifade edebiliriz. GMK, ÖMK ve BMK puanları düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre erkeklerin kaygı puanlarının kadınların kaygı puanlarından anlamlı derecede daha yüksek olduğu elde edilmiştir. GMK, ÖMK ve BMK kaygı puanlarına göre 24 yaş ve üstü öğretmen adaylarının daha yüksek kaygıya sahip oldukları görülmektedir. Aktif spor yapan ile yapmayanların benzer kaygı düzeyine sahip olduğu söylenebilir.

Bu çalışmada beden eğitimi öğretmen adaylarının görev merkezli, öğrenci merkezli ve ben merkezli mesleki kaygıları bazı kişisel değişkenlerine göre incelenmiş, elde edilen bulgular literatürdeki benzer çalışmalar ile tartışılmıştır. Öğretmen adaylarının ben merkezli, öğrenci merkezli ve görev merkezli mesleki kaygı düzeylerinin birbirine oldukça yakın olduğu görülmüştür. Bu da her üç kaygı türünün aynı bir kaynaktan beslendiği izlenimi vermektedir. Cinsiyete göre erkek öğretmen adaylarının kaygılarının daha yüksek bulunmuş olması onların toplumsal roller ile açıklanabilir. Şöyle ki, toplumumuzda erkeklerden mesleğe bir an önce atılması beklenmektedir. Bu da erkek öğretmen adaylarının daha kaygılı olmasına yol açmış olabilir. Her ne kadar istatistiksel olarak anlamlı olmasa da aynı durum yaş değişkeni için de söylenebilir. Zira yaş kategorisi daha üst olan öğretmen adaylarının daha yüksek mesleki kaygı taşımaları, hayata atılma konusunda kendilerini gecikmiş hissetmelerinden kaynaklanmış olabilir. Her iki durumda da toplum tarafından kendilerinden beklenen rolü yerine getirmeye daha yakın olanlar daha fazla mesleki kaygı taşımaktadırlar. Son olarak örneklem grubunun tümü spor faaliyetlerinin içinde olmaları nedeniyle aktif spor yapan ile aktif spor yapmayan arasında mesleki kaygı açısından önemli bir fark beklendiği gibi görülmemiştir.

KAYNAKLAR

- Akgün, A., Gönen, S., ve Aydın, M. (2007). İlköğretim fen ve matematik öğretmenliği öğrencilerinin kaygı düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(20), 283-299.
- Atmaca, H. (2013). Almanca, Fransızca ve İngilizce öğretmenliği bölümlerinde okuyan öğretmen adaylarının mesleki kaygıları. *Turkish Studies*, 8(10), 67-76.
- Borich, G. (1996). *Effective Teaching Methods* (3rd Ed.). Englewoods NJ: Prentice-Hall, Inc.
- Bozdam, A., ve Taşğın, Ö. (2011). Öğretmen adaylarının mesleki kaygı düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi*, 13, 44-53.
- Bozkurt, N. (2004). Bir grup üniversite öğrencisinin depresyon ve kaygı düzeyleri ile çeşitli değişkenler arasındaki ilişkiler. *Eğitim ve Bilim*, 29(133), 52-59.
- Büyükkaragöz, S. (1998). *Öğretmenlik mesleğine giriş (Eğitimin Temelleri)*. Konya: Mikro Yayınları, s.16.
- Cabı, E., ve Yalçınalp, S. (2013). Öğretmen adaylarına yönelik mesleki kaygı ölçeği (MKÖ): Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 44, 85-96.
- Çakmak, Ö., ve Hedevanlı, M. (2004). Biyoloji öğretmen adaylarının kaygılarını etkileyen etmenler. *XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı*, 6-9 Temmuz 2004 İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Çakmak, Ö., ve Hevedanlı, M. (2005). Eğitim ve fen-edebiyat fakülteleri biyoloji bölümü öğrencilerinin kaygı düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(14), 115-127.
- Çelikten, M., Şanal, M., ve Yeni, Y. (2005). Öğretmen mesleği ve özellikleri. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(2), 207-237.
- Coleman, J. C., & Brown, W. E. (1972). *Abnormal psychology and modern life* (4th Ed.). USA: Scott Foresman and Company.
- Çubukçu, Z., ve Dönmez, A. (2011). The examination of the professional anxiety levels of teacher candidates. *Eğitimde Kuram ve Uygulama (EKU)*, 7(1), 3-25.
- Dilmaç, O. (2013). Görsel sanatlar öğretmeni adaylarının kaygı düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, 24, 49-65.
- Dursun, S., ve Karagün, E. (2012). Öğretmen adaylarının mesleki kaygı düzeylerinin incelenmesi: Kocaeli Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu son sınıf öğrencileri üzerine bir araştırma. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 24, 93-112.
- Fuller, F. F. (1969). Concerns of teachers: A developmental conceptualization. *American Educational Research Journal*, 6, 207-226.
- Işık, E. (1996). *Nevrozlar*. Ankara: Kent Matbaası.
- Kafkas, M. E., Açak, M., Çoban, B., ve Karademir, T. (2010). Beden eğitimi öğretmen adaylarının öz-yeterlik algıları ile mesleki kaygıları arasındaki ilişki. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2), 93-111.
- Karasar, N. (2006). *Bilimsel araştırma yöntemi* (16.Baskı). Ankara: Nobel.
- Karip, E. (2007). *Eğitim bilimine giriş*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

- Köse, H. S. (2006). Müzik öğretmen adaylarının mesleki kaygıları. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12, 80-89.
- Öner, N. (1997). *Durumluluk ve sürekli kaygı envanterinin Türk toplumundaki geçerliliği*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara.
- Öner, N., ve Le Compte, A. (1998). *Durumluk / sürekli kaygı envanterinin el kitabı* (2.Baskı). İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.
- Özen, R., Yıldız, S., ve Yıldız, K. (2013). Teaching profession anxiety levels of preservice teachers. *Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Çalışmaları Dergisi*, 3(6), 21-30.
- Saban, A., Korkmaz, İ., ve Akbaşı, S. (2004). Öğretmen adaylarının mesleki kaygıları. *Eurasian Journal of Educational Research*, 17, 198-208.
- Taşgın, Ö. (2006). Beden eğitimi ve yüksekokulunda okuyan öğretmen adaylarının mesleki kaygı düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 14(2), 679-686.
- Temiz, N. (2011). Güzel sanatlar eğitimi bölümü öğretmen adaylarının mesleki kaygı düzeylerinin cinsiyet ve alan değişkenleri açısından incelenmesi. *e-Journal of New World Sciences Academy*, 6(2), 303-310.
- Ünaldı, Ü. E., ve Alaz, A. (2008). Coğrafya öğretmenliğinde okuyan öğretmen adaylarının mesleki kaygı düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26, 1-13.
- Varol, S. (1990). *Lise son sınıf öğrencilerinin kaygılarını etkileyen etmenler*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.